

НОВИНЕ У ОЦЕЊИВАЊУ УЧЕНИКА У СРЕДЊЕМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 10/2024 - даље: **Правилник**), који се примењује од 10. фебруара 2024. године унео је бројне новине везано за начин и поступак оцењивања успеха ученика из предмета и владања.

Ступањем на снагу Правилника престао је да се примењује Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 82/2015, 59/2020 и 95/2022 - даље: **Раније важећи правилник**).

Предмет и врсте оцењивања

Одредбама Правилника прецизирано је:

- формативно и сумативно оцењивање су део јединственог процеса оцењивања заснованог на унапред утврђеним критеријумима;
- формативне оцене се по правилу евидентирају у педагошкој документацији наставника, на основу њих могу да се изведу оцене које се уносе у књигу евиденције о образовно-васпитном раду, која се води у електронском и/или штампаном формату (у даљем тексту: дневник рада), у складу са критеријумима прописаним Правилником;
- оцене добијене сумативним оцењивањем су, по правилу, бројчане, представљају вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине, модула или на крају првог и другог полугодишта, из предмета и владања, уносе се у дневник рада и у педагошку документацију;
- најмање једном у току полугодишта, школа на седницама одељенских већа врши евиденцију и процену сумативног оцењивања, о чијим резултатима обавештава родитеља, односно другог законског заступника ученика (у даљем тексту: родитељ).
- под педагошком документацијом, у смислу Правилника, сматра се електронска и/или писана документација наставника која садржи: личне податке о ученику и његовим индивидуалним својствима која су од значаја за постигнућа, податке о провери постигнућа, ангажовању ученика и напредовању, датим препорукама, понашању ученика и друге податке од значаја за рад са учеником и његово напредовање.

Оцена

Према одредбама Правилника ученику се не може умањити оцена из предмета због односа ученика према ваннаставним активностима или непримереног понашања у школи или **непримереног понашања у другим организацијама у којима се остварује образовно-васпитни рад** (што је новина у односу на Раније важећи правилник).

Критеријуми бројчаног оцењивања

Везано за критеријуме бројчаног оцењивања, који се нису мењали у односу на Раније важећи правилник, новина прописана Правилником је да се, јединствени критеријуми за бројчано оцењивање, за појединачне наставне предмете, утврђују на нивоу стручних већа школе.

Начин и поступак оцењивања и закључна оцена из предмета

Правилником је ближе уређен начин оцењивања када се настава реализује према дуалном моделу образовања и начин оцењивања практичне наставе и вежби у стручном образовању (чл. 13-14.).

Када се настава реализује према дуалном моделу образовања, наставник - координатор учења кроз рад, спроводи иницијално процењивање у сарадњи са инструктором из компаније у којој се одвија учење кроз рад.

Оцењивање практичне наставе и вежби у стручном образовању, остварује се и проценом практичног знања, вештина и компетенција ученика у процесу израде практичног рада, самосталности у изради практичног рада, употребе инструмената, материјала, алата и других средстава, употребе стручне терминологије, примене мера безбедности и здравља на раду према себи, другима и околини. Усменим и писменим испитивањем проверава се познавање и разумевање поступка извођења захтеване радње а посматрањем процеса израде радног задатка, уз помоћ различитих инструмената/протокола за посматрања, оцењује се тачност/исправност, брзина и прецизност извођења радње.

Наставник - координатор учења кроз рад оцењује ученике на основу прикупљених података о постигнућима ученика од инструктора и непосредним увидом у реализацију учења кроз рад и резултате процене практичних вештина који се спроводе код послодавца или у школи.

Интересантно је напоменути да, Правилник не предвиђа оцене из писмене провере постигнућа у трајању до 15 минута.

Када су у питању писане провере постигнућа дуже од 15 минура, њихов распоред уписује се у дневник рада и објављује се за свако одељење на огласној табли школе, односно на званичној интернет страни школе, четири пута у току школске године према годишњем плану рада школе.

Распоред писаних провера може да се мења на предлог наставника, уз сагласност одељењског већа, а промену распореда утврђује директор. Овако измењени распоред објављује се на исти начин као и распоред из претходног става.

Посебно указујемо на новину утврђену Правилником, на основу које је **школа дужна**, да за ученика који је оправдано одсутан са наставе дуже од 15 радних дана у континуитету, направи план оцењивања и да о њему обавести ученика и родитеља, имајући у виду најбољи интерес ученика.

Према Правилнику **ученику музичке и балетске школе** се на крају другог полугодишта закључује годишња оцена из главног предмета.

Уколико је годишња оцена позитивна, ученик полаже годишњи испит из главног предмета. На годишњем испиту из главног предмета, закључну оцену утврђује комисија већином гласова од укупног броја чланова комисије, у складу са Законом, на основу показаног знања и вештине на испиту, годишње оцене на крају другог полугодишта и остварености прописаних циљева и исхода. Оцена комисије је коначна, односно, не утврђује се на одељењском већу.

Ученик музичке или балетске школе полаже годишњи испит и из предмета утврђеног планом и програмом наставе и учења, на начин прописан Правилником.

Прецизирано је да у околностима када два или више наставника предлажу јединствену оцену, предлог закључне оцене из предмета одређује се као аритметичка средина предлога закључних оцена сваког од наставника и на основу усаглашавања мишљења два или више наставника у односу на критеријуме утврђене Правилником, с тим што, као и до сада, не може да се предложи позитивна оцена уколико наставник једног дела предмета предлаже недовољну оцену.

Када је у питању утврђивање општег успеха на крају првог полугодиш и закључне оцене из предмета, Правилник прописује (чл. 19.), да се ученику који на крају првог полугодишта није оцењен, у складу са посебним законом, из једног или више предмета због одсуствовања са наставе, не утврђује општи успех на крају првог полугодишта. Овом ученику, у рубрику у оквиру обрасца евиденције, односно обрасца јавне исправе у којој се истиче општи успех, уносе се речи: "успех није утврђен".

Такође, ученику коме је у првом полугодишту закључена оцена из предмета, а који у другом полугодишту није оцењен, пре упућивања на разредни испит школа може, имајући у виду најбољи интерес ученика, да омогући оцењивање у складу са посебним законом.

Оцењивање владања ученика

Суштинске измене прописане Правилником односе се на оцењивање владања ученика.

На основу Правилника, владање ученика оцењује се бројчано, најмање два пута у току полугодишта, као и на крају полугодишта и утиче на општи успех. Такође се оцењује и владање ученика на дужем кућном и болничком лечењу, ученика који стиче средње образовање и васпитање код куће и ученика за кога је организована настава на даљину (чл. 20.).

Критеријуми за утврђивање бројчане оцене из владања у току полугодишта јасно су прецизирани одредбама Правилника, односно прописано је које услове ученик треба да оствари да би добио оцену из владања примерно (5), врло добро (4), добро (3), задовољавајуће (2), незадовољавајуће (1), (чл. 21.).

Према Правилнику на оцену из владања у току школске године, утичу васпитне и васпитно-дисциплинске мере изречене за лакше повреде ученика прописане општим актом установе, за теже повреде обавеза ученика и за повреде забране, прописане Законом, као и то колико је пута ученик био основано удаљен из непосредног образовно-васпитног рада који обухвата обавезну наставу и остале облике образовно-васпитног рада.

Правилник прописује да се ученику утврђује оцена из владања за изречену меру:

- укор одељењског старешине - врло добро (4);
- укор одељењског већа - добро (3);
- укор директора - задовољавајуће (2);
- укор наставничког већа - незадовољавајуће (1), (чл. 21. ст. 2.).

Такође, један од критеријума прописан Правилником за утврђивање бројчане оцене из владања у току полугодишта је и **неоправдано изостајање са наставе**, уколико након благовремено предузетих мера и активности појачаног васпитног рада и обавештавања родитеља, није дошло до позитивне промене у понашању ученика.

Правилник прописује да ученик добија оцену из владања због неоправданог изостајања са наставе:

- осам часова - врло добро (4);
- највише петнаест часова - добро (3);
- највише двадесет пет часова - задовољавајуће (2);
- више од двадесет пет часова - незадовољавајуће (1), (чл. 21. ст. 5-8.).

Закључна оцена из владања на крају првог и другог полугодишта јесте бројчана, и то: примерно (5), врло добро (4), добро (3), задовољавајуће (2) и незадовољавајуће (1), и свака од наведених оцена утиче на општи успех ученика.

Закључну оцену из владања утврђује одељењско веће на предлог одељењског старешине на крају првог и другог полугодишта, на основу сагледавања личности и понашања ученика у целини, процењивањем његовог укупног понашања и извршавања обавеза прописаних Законом и изречених васпитних или васпитно-дисциплинских мера, предузетих активности и њихових ефеката.

Приликом закључивања оцене из владања, а на основу понашања ученика у целини, има се у виду и ангажовање ученика у ваннаставним активностима, у складу са школским документима (слободне активности, ученичка задруга, заштита животне средине, заштита од насиља, злостављања и занемаривања, друштвено-користан рад и хуманитарне активности и програми превенције других облика ризичног понашања, културна активност школе), процењивањем његовог понашања и извршавања обавеза прописаних законом.

Приликом утврђивања закључне оцене из владања узима се у обзир: да ли ученик има изречене васпитне или васпитно-дисциплинске мере за лакше повреде обавеза ученика прописане општим актом установе, за теже повреде обавеза ученика и повреде забране, прописане Законом, као и да ли је ученик основано удаљен из непосредног образовно-васпитног рада који обухвата обавезну наставу и остале облике образовно-васпитног рада, односно ефекат који су изречене мере и удаљење из образовно-васпитног рада оставило на ученика.

Уколико је дошло до позитивних промена у понашању ученика, његова закључна оцена из владања може бити већа од аритметичке средине свих утврђених оцена.

Уколико је дошло до негативних промена у понашању ученика, његова закључна оцена из владања може бити мања од аритметичке средине свих утврђених оцена.

Оцењивање на испиту

Оцена на испиту је коначна и утврђује је комисија већином гласова укупног броја чланова комисије, односно, оцена на испиту не утврђује се на одељењском већу.

24. април 2024. год.

аутор: Биљана Антић, дипл. правник